

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus II. In quo mortaliter peccans constituat suum finem ultimum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

cultum se & omnia sua referunt: ergo de facto habent plures fines ultimos: quia quidquid apprehenditur in ratione DEI, apprehenditur in ratione summi boni, & finis ultimi.

Respondeo. Cum gentiles profanos Deos coluerint, & colant propter temporalem aliquam felicitatem, honores, divitias &c. potius in sua commoditate, quam in ipsis Dijs finem suum ultimum constituere, posito tamen, quod etiam in cultum deorum omnia sua referant, aut repleant, tunc finem ultimum collocasse in omnibus Dijs simul sumptis, quorum uni frugum ubertatem, alteri tempestatum, alij maris, voluptatum &c. patrocinium & gubernationem tribuebant. Ideoque plures Deos tanquam ultimos fines parciales colebant. Ad probationem Respondeo, quidquid in ratione DEI secundum veram & adequatam rationem Deitatis apprehenditur, illud apprehenditur sub ratione summi boni, concedo, quidquid apprehenditur sub falsa & partiali solum ratione Deitatis, nego.

Obijcies secundò. Dantur in intellectu plura prima principia, in quæ omnia alia resolvuntur, nec ipsa ad se invicem referuntur: ergo etiam in voluntate possunt dari plures fines saltem negativè ultimi, qui ad se invicem non referantur, ut si quis disparatim in voluptate & divitijs summam suam felicitatem collocet.

Respondeo negando antecedens. Omnia enim principia intellectus speculativi reducuntur ad istud: quodlibet est, vel non est; & omnia principia intellectus practici ad illud; declina à malo, & fac bonum.

Obijcies tertio. Qui mortaliter peccat, non ideò amittit Theologicam virtutem spei, per quam tendit in DEUM, ut nostrum finem ultimum, & beatitudinem objectivam: ergo peccatum præter finem ultimum, quem sibi peccando constituit, insuper habet DEUM pro ultimo fine.

Respondeo. Distinguendo alterum membrum 21. antecedentis, tendit inefficaciter in DEUM, concedo, tendit efficaciter, nego. Item tendit in Deum ut finem ultimum aliquando consequendum & possidendum, concedo, ut hic & nunc super omnia appetiendum, nego antecedens & consequentiam. Quia spes non tendit in DEUM sub ea ratione, ut voluntas ipsum super omnia appetiendum se & omnia sua in ipsum convertat, hoc quippe proprium est charitatis, quæ DEUM respicit, sub qua ratione est super omnia amabilis, adeoque non tantum ut objectum & finis operis, sed etiam ut est ultimus finis operantis. Spes autem solum tendit in DEUM, ut aliquando mediantibus Divinis auxilijs possidendum.

ARTICULUS II.

In quo mortaliter peccans constituat suum finem ultimum?

SUMMARIUM.

1. Peccans pro fine simpliciter ultimo habet bonum creatum.
2. Idque formaliter est proprium commodum peccantis.
3. Auctoritas D. Augustini. 4. & D. Thomæ.
4. Natura vitiosa seipsam ultimam respicit.
5. Peccatum ex indiscreto zelo & ignorantia vincibili non habet DEUM pro ultimo fine.
6. Quomodo fieri possit, ut DEUS ametur plus, quam creatura, nec tamen sit finis ultimus?
7. Proprium commodum per reflexionem in suppositum peccantis sit finis determinatus.
8. Animus statim respiciendi non tollit, quò minus peccans efficaciter habeat creaturam pro fine ultimo.
9. Sententia Gonetii.
10. Eligium contraria, dicens, finem ultimum peccantis esse bonum proprium inordinatum.
11. Quia juxta SS. PP. ultimus finis peccantis est bonum commutabile.
12. Idque objectivè malum.
13. Respondetur ad objectiones Gonetii.

§. I.

Statuitur doctrina Thomistica.

Suppono, quòd omnis peccans mortaliter, quantum ad affectum & interpretativè, constituit suum finem ultimum simpliciter in bono creato. Ita S. D. q. 28. d. Verit. a. 1. peccator, inquit, quantum ad affectum præponit creaturam creatori diligens plus creaturam, quam creatorem. Et crebrò indicatur in S. Scriptura, ut R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. II.

Deut. 32. Dereliquit DEUM factorem suum, & recessit à DEO salutari suo. If. 1. Va genti peccatrici, dereliquerunt DEUM, abalienati sunt retrorsum. Jer. 2. Me dereliquerunt fontem aque viva, & foderunt sibi cisternas dissipatas. &c. In hunc eundem sensum loquuntur SS. PP. & D. Augustinus l. 2. de libero arbit. c. 19. definiunt peccatum mortale, quòd sit aversio ab incommutabili bono, & conversio ad commutabilia bona. Ac rursus 15. de Trinit. Peccatum ordine neglecto amantes præte, quod est conditum propter te.

Et ratio est: actio, quæ quis mortaliter peccat, est actio honesta, adeoque propter aliquem finem ultimum determinatum, ut deinceps dicitur; sed non est propter verum & increatum finem ultimum: ergo est propter finem ultimum apparentem & creatum.

Dubium est. Quodnam sit illud bonum creatum, in quo peccans sibi ultimum finem constituit. Nam Vasq. disp. 5. c. 1. & 3. existimat, ultimum finem saltem negativum peccantis esse ipsum objectum circa quod peccati mortalis, ut est voluptas respectu libidinis, pecunia respectu furti. Curiel existimat peccantis ultimum finem esse aggregatum ex omnibus bonis creatis, circa quod homo peccat. Alij aliter. Thomistarum & nostra est.

CONCLUSIO. Finis ultimus totalis mortaliter peccantis in concreto est ipsemet peccator, ita quidem, ut persona peccantis sit finis cui; proprium verò bonum seu commodum proprii suppositi sit finis cuius, ad quem referuntur, in eoque adstantur parti-

particulares & proximi fines intermedii quorumlibet peccatorum, lucrum avari, voluptas libidinosi &c. Ita communis Thomistarum.

3. Probatur primò auctoritate Divi Augustini l. 15. de civit. c. 28. dicentis: quòd sicut amor DEI edificat civitatem celestem, ut que ad contemptum sui; ita amor sui edificat civitatem terrenam usque ad contemptum DEI. Ubi indicat, originem peccatorum esse pravum amoris sui ipsius, ita ut ipsemet peccator per inordinatum sui amorem sit primum movens in intentione, ex quo consequuntur operationes præmotæ ad contemptum DEI. Prout etiam indicavit Apostolus ad Philip. 2. de peccatoribus dicens: *Omnes querunt, quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi.* Ipse etiam Aristoteles l. 9. Eth. c. 4. & 8. asseruit: *Pravus sui gratia agit, & tanto magis, quanto pravior est.*
4. Probatur secundò auctoritate Doct. Angelici in 2. dist. 42. q. 2. a. 1. dicentis: *Finis ultimus in amore commutabilium bonorum est ipse homo, propter quem omnia alia querit.* Et infra q. 77. a. 4. *Inordinatus amor sui est causa omnis peccati.* & q. 84. a. 2. *Finis in omnibus temporalibus acquirendis est, ut homo per illa quamdam perfectionem singularem & excellentiam habeat.*
5. Probatur tertio ratione. Illud habet rationem finis ultimi, cujus intuitu cætera omnia diliguntur, sed intuitu commodi & boni proprii à peccatore cætera omnia diliguntur; ergò. Minor præter auctoritates præallegatas probatur. Omnis inclinatio tendit in bonum naturæ, in qua radicitur, est enim appetitus secundum naturam; sed affectus peccatoris est inclinatio naturæ sibi relicte: ergò tendit in bonum proprium: uti e contra affectus justus, quia est ex gratia & charitate, est inclinatio naturæ participativæ Divinæ, ideòque tendit in bonum Divinum.

§. II.

Solvuntur Objectiones.

6. **O**bjicies primò: Potest aliquis peccare mortaliter, & nihilominus plus DEUM quam creaturam diligere: ergò peccator non semper constituit finem ultimum in creatura. Antecedens probatur multipliciter. Nam primò peccant aliqui est indiscreto zelo, existimantes, se obsequium præstare DEO. De quibus Apostolus Rom. 10. dicit, quòd zelum quidem habeant, sed non secundum scientiam; Atqui talis creaturam DEO non præferret; siquidem peccaret ex nimio studio placendi DEO.

Secundò datur etiam peccatum ex ignorantia vincibili, quo quis facit actionem malam, existimans, se per illam implere præceptum DEI: ut, si vincibili errore quis existimans se facere obsequium pietatis, occidat seipsum, uxorem aut liberos, ne veniant in partem infidelium. Quo casu similiter non peccat ex affectu inordinato erga creaturam, sed potius erga DEUM.

Tertio. Sit quis paratus furari, ita tamen, ut profuro nolit se exponere periculo vitæ: qui tamè sit paratus etiam cum periculo vitæ profiteri fidem; is utiq. plus DEUM amat, quam creaturam; siquidem vitam postponit DEO, non autem lucro pecuniario, & Christus ipse Jo. 13. dixit, quòd nemo

habeat majorem charitatem, quam ut animam ponat pro amicis: & tamen iste peccat mortaliter per voluntatem furandi.

Respondeo, negando antecedens, & ad 1. probationem nego minorem. Nam etiam, qui peccant ex imprudenti zelo, ex inordinato sui amore, inducuntur in eam Judicii pernicitiam, ut negligant disquirere, quænam sit voluntas Dei beneplacens & perfecta: unde non omnis, qui dicit Domine, Domine, & quomodocumq. honore Dei pro objecto suæ actionis præfigit, sed, qui eò modo præfigit, quo Lex Divina præscribit, ille est dilectione DEI operatur: alioquin seipsum magis, quam Deum amare convincitur. Eadem est responsio ad 2. probationem. Illa quippe negligentia legem & obligationem inquirendi radicatur in proprio amore, virtualiter prælato Legi Divinæ.

Ad 3. probationem Respondeo. In illo casu homo plus diligit DEUM sub ratione boni particularis, quatenus est finis operis, & proximum obiectum fidei, concedo, sub ratione finis ultimi, & ut est finis operantis, nego. Item diligunt plus DEUM, quam creaturam, quæ est lucrum futurum, concedo, quam creaturam, quæ est proprium commodum, nego. Si enim Deum plus diligens, quam proprium commodum, legem DEI amore proprii commodi non transgrediretur. Ad auctoritatem ex Jo. 13. Respondeo, Hoc verum esse, quando quis animam, h. e. vitam ponit ex appetitativo amore DEI super omnia: non autem, quando ex sola firma adhesionem ad virtutem fidei (quamvis ut in Tract. d. fid. dicitur, Divina providentia non facile permittat martyrium, nisi ex charitate imperatum, tunc enim locum habere illud Apostoli Cor. 13. Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuerit, nihil mihi prodest.

Objicies secundò. Finis simpliciter ultimus peccatoris debet esse determinatus: sed bonum, proprium sariativum non est finis ultimus formalis in communi, quem omnes æque justus ac iniustus appetunt: nemo enim est, qui non velit sibi bene & beatè esse: ergò non est finis determinatus in particulari.

Respondeo distinguendo minorem. Bonum proprium sariativum in communi, ut prædictum à deordinata est recurva reflexione in proprium suppositum est finis ultimus formalis in communi non determinatus, concedo, bonum, vel potius commodum proprium deordinatè reflexum & restrictum ad proprium suppositum cum subtractione à regula superiori, nego minorem. Atque per ly proprium intelligimus illam incurvam ac deordinatam reflexionem boni convenientis ad proprium suppositum, in quo peccator cum subtractione à Divina regula & vero sine ultimo pravè conquietit.

Objicies tertio: qui peccatum committeret, nemo statim respiciendi, non efficaciter converteretur in creaturam ut finem ultimum, & tamen peccaret mortaliter: ergò non in omni peccato mortali creatura est finis simpliciter ultimus efficaciter intentus. Antecedens probatur à pari. Qui ageret penitentiam animò brevi iterum peccandi, non serò converteretur in DEUM ut finem ultimum; ergò pariter, qui committeret

per peccatum animò statim respiciendi, non fieri converteretur in creaturam ut ultimum finem.

Respondeo, negando primum membrum antecedentis, & paritatem probationis. Disparitas est, quòd, ut quis ultimum finem interpretativè, & quoad affectum simpliciter ponat in creatura, satis est, quòd pro unico instanti Deum, ejusque legem & amicitiam creaturam postponat, grave præceptum transgrediendò, ut autem efficaciter converteretur in Deum, tanquam finem simpliciter ultimum, debet habere propositum efficacem Deo semper & pro semper adherendi, ejusque legem servandi, quale non habet, qui poenitentiam agit, vel potius simulat cum animo statim iterum peccandi.

§. III.

Hoc bonum proprium peccatoris est inordinatum.

Manet ergò, bonum illud creatum, in quo voluntas peccatoris ultimò quiescit, esse bonum proprium. Non eodem tamen modo hoc bonum proprium Thomistæ explicant. Gonet de peccatis, disp. 9. a. 2. cum Salmanticens. Vult esse bonum proprium & perfectivum naturæ appetentis, prout abstrahit à creato & increato, honesto & delectabili, connotat tamen privationem gratiæ & charitatis. Et in hunc finem, ait, omnes actus peccatoris sive malos, sive moraliter bonos referri cum hoc discrimine, quòd mali seu peccaminosi hiant in bono proprio, causando simul privationem gratiæ & charitatis, actus verò moraliter boni præscindunt ab illa privatione. At verò Jo. à S. Th. hic a. 7. Gibbon disp. 3. dub. 4. §. 2. docent, ultimum finem peccatoris consistere in bono proprio creato inordinato & contrariò legi Divinæ, sive prout habet conjunctam privationem debitæ ordinationis in regulam Divinam & rectæ rationis.

Hanc posteriorem sententiam amplector & probò primò. Nisi ultimus finis peccatoris esset bonum proprium inordinatum, amor sui & superbia non rectè dicerentur *radix & initium omnis peccati*. Consequens est contrarium S. Scripturæ & D. Th. infra q. 84. a. 2. & 22. q. 361. a. 2. sequela quoad 1. membrum probatur, velle bonum, quòd abstrahit ab inordinato, ut sic non est initium peccati: sed amor sui esset velle sibi bonum tali modo abstrahens: ergò non esset initium peccati. Ideò S. D. q. 8. de malo. a. 1. ad 19. dicit: *capita vitiorum includunt inordinatum sui amoris*. Eadem sequela quoad 2. membrum probatur. Peccatum superbiæ est appetitus excellentiæ inordinatæ & indebitæ, ut constat ex didis in Tract. de Ang. c. 8. §. 3. de peccato Angelorum: ergò si radix omnis peccati est superbia, debet affectus peccatoris respicere excellentiam, seu bonum proprium inordinatum.

Probatur secundò. Ex modo loquendi SS. PP. homo per mortale peccatum avertitur ab increato & incommutabili bono, & convertitur ad bonum commutabile: sed bonum proprium ut abstrahens à creato & increato, non est bonum creatum commutabile: ergò ut sic non est ultimus finis peccantis mortaliter.

Confirmatur primò. Ultimus finis peccantis est irrefribilis in Deum; sed bonum proprium hominis ut sic non est irrefribile in DEUM: ergò.

Confirmatur secundò: Illud bonum proprium vel admittit, vel excludit ordinem debitum in finem superiorem. Si admittit, jam nec est finis ultimus, nec peccaminosus. Si excludit, hoc ipsò est bonum inordinatum.

Unde non dicas cum Gonet loco citato, finem mortaliter peccantis exinde satis esse irrefribilem in DEUM, quòd connotet privationem gratiæ & charitatis.

Nam contrà est: quòd ideò connotat gratiæ & charitatis privationem, quia causat, & excludit: sed non causat & excludit, quàm quia est bonum contrarium ordini charitatis & legis Divinæ: ergò.

Probatur tertio hac ratione: Finis ultimus per actum peccati ultimè intentus debet esse objectivè malus; sed bonum proprium ut abstrahens ab honesto & inhonesto non est finis objectivè malus: ergò nec est finis ultimus mortaliter peccantis. Minor est certa. Major probatur. Actus rationem boni vel mali moralis non tantum accipit ab objecto, sed etiam ex fine, ut hic a. 3. docet S. D. & ex dicendis constabit: sed finis ultimus non minus exercet rationem finis, quàm alij fines proximi & intermedij: ergò si isti sunt objectivè mali & inordinati, etiam finis ultimus peccantis debet esse objectivè malus & inordinatus, præsertim cum in ultimo fine reperiat prima ratio finalizandi, à qua omnes intermedij fines in finalizando dependent.

Confirmatur. Finis quantumvis secundum se & ex objecto bonus, e. g. largitio elemosynæ, tamen in actu exercito efficitur objectivè malus, quando est ratio eligendi malum medium v. g. furandi; ergò quantumvis bonum proprium secundum se abstrahè consideratum non sit inordinatum, tamen quia in actu exercito hic & nunc est ratio finalis ultima eligendi finem proximum mortaliter peccaminosum, & mortaliter malum, etiam erit objectivè malum & inordinatum.

Dices primò. Bonum inordinatum referri potest ulterius, ut si fueris ob dandam elemosynam: sed ultimus finis peccantis non potest referri ulterius: ergò bonum inordinatum non est ultimus finis peccantis.

Secundò sequeretur, quòd omnes actus elicitii in statu peccati mortalis, etiam ex objecto morali boni essent peccata mortalia: quia haberent pro fine simpliciter ultimo bonum proprium peccatoris inordinatum.

Respondeo ad 1. Bonum inordinatum particulare, ut est in proposito lucrum furtivum inordinatum potest referri ulterius, concedo, bonum proprium præscindens ab hoc vel illo in particulari, quòd dicimus esse finem ultimum peccantis, nego majorem; & pariter distincto consequente, nego consequentiam.

Ad 2. nego sequelam & probationem distinguo. Illi actus moraliter boni pro fine ultimo tantum habitualiter intento haberent bonum proprium inordinatum, concedo, actualiter in

intento, nego: Sed actus habentes pro fine ultimo actualiter intento bonum proprium inordinatum, sunt moraliter mali, concedo, tantum habitualiter intento, nego minorem & consequentiam. Si petas, in quem igitur finem ultimum referatur actio peccatoris moraliter honesta, ut est largitio eleemosynarum?

Respondeo, referri inefficaciter in DEUM, ut ultimum finem secundum quid, Quorum ratio patebit ex a. sequenti.

ARTICULUS III.

In quo venialiter peccans constituat finem ultimum?

SUMMARIUM.

1. Status controversia.
2. Quo sensu admitti possit, venialiter peccantem habere creaturam pro fine ultimo negativè?
3. Quid sit, omnia habitu referri in finem ultimum?
4. Venialiter peccantis finis ultimus est proprium commodum inordinatum.
5. Inefficaciter inventum.
6. Ideo non est ultimus finis simpliciter.
7. Ad finem simpliciter ultimum sufficit, ut in ipsum omnia referantur actu, vel habitu.
8. Peccatum veniale non dicitur fieri propter DEUM.
9. Peccans venialiter inhaeret bono temporali, non ut fruens, sed utens.
10. Quo sensu veniale peccatum non sit contra legem DEI.
11. Quid sentiendum de peccatore faciente opus moraliter bonum.

§. I.

Præsupposita.

1. **F**ACTA duplici hypothese, primò, quòd homo quolibet actu humano feratur in aliquem finem ultimum, etiam determinatum & materialem, ut in art. seq. dicemus. Secundò, quòd peccatum veniale seu malum morale sit irreferibile in DEUM, nec tamen destruat habitum gratiæ & charitatis, quo iustus habitualiter est conversus in DEUM ut ultimum finem, exurgit non levis difficultas, an non venialiter peccans simul & semel habeat duos fines simpliciter ultimos, unum nempe DEUM vi gratiæ & charitatis, alterum bonum proprium, vi peccati venialis irreferibilis in DEUM.

2. Et quidem Suarez, Vasq. Gibbon affirmant, venialiter peccantem pro fine negativè ultimo habere illam creaturam, cuius gratià à lege defleat, licet enim in illam non omnia referat, ipsam tamen non refert ulterius, quæ sententia si per creaturam seu finem negativè ultimum, intelligat bonum proprium inordinatum, quod sub ratione finis actualis, & ex parte operis nec actu, nec virtute refertur in DEUM, bene tamen habitu, & ex parte operantis, in re est nostra sententia, & solo loquendi modo differt. Si verò intelligat objectum peccati venialis, quod ulterius nec actualiter, nec habitualiter refertur, sustineri non potest.

Primò. Quia hac ratione DEUS non esset finis simpliciter ultimus peccantis venialiter: sed hoc est absurdum: ergo. Sequela probatur. Finis simpliciter ultimus requirit, ut quæcunque appetuntur, aliquo modo in ipsum referantur: sed illæ creaturæ & objecta peccatorum venialium, seu fines negativè ultimi nullo modo referuntur in DEUM: ergò

Secundò. Potest unum objectum peccati venialis referri ad aliud, uti cum quis propter vanam gloriam leviter mentitur: ergò objecta peccatorum venialium non sunt fines negativè ultimi.

Tertio. Omnis inclinatio à natura proveniens (ut antè dictum,) ultimato tendit in bonum illius naturæ: ergò etiam peccatum veniale ultimato non sinit in bono & objecto particulari, quod appetitur, sed ulterius in bonum proprium ordinatur.

Pro huius difficultatis solutione notandum est, ex S. D. infr. q. 88. a. 1. ad 7. & 3. 2. q. 2. 4. a. 1. ad secundum, q. 7. de malo a. 1. ad 4. ad rationem ultimi finis simpliciter sufficere, ut omnia in ipsum referantur, si non actu vel virtute, saltem tamen habitu, & sic in homine iusto peccata venialia, eorumque objecta habitu referri in DEUM. Porrò hæc habitualis relatio plus non dicit, quam quòd veniale peccatum ex vi sua non destruat, sed relinquat habitum charitatis, qui suæ naturæ est efficax ad omnia actu referenda in DEUM, quæcunque sunt referibilia in ipsum. Et quia ex habitu charitatis homo ita est affectus erga DEUM tanquam finem ultimum, ut sit paratus omne bonum creatum, etiam id, cuius gratià venialiter peccat, deserere, si propterea Divinam gratiam se amissuram sciret, ideò ratione huius habitualis affectus in DEUM, adhuc ipsum, quantumvis venialiter offendant, appetitativè amant super omnia, & præfert cuiusque bono creato, ac proinde habet pro fine ultimo simpliciter: sicut ex opposito, si peccator facit aliquod opus moraliter bonum, illud ipsum opus habitualiter refertur in bonum proprium tanquam ultimum finem simpliciter, quia per illum actum non auferretur efficax dispositio voluntatis, quæ pro amicitia Divinæ recuperatione non vult recedere à bono proprio, quod inordinate diligit, sicque creaturam interpretativè & appetitativè plus quam DEUM diligit. Quo posito

§. II.

Resolutio Thomistica.

CONCLUSIO. Finis ultimus actualis peccantis venialiter est [1] ipsum bonum proprium inordinatum, [2] inefficaciter intentum, [3] quod proinde est finis ultimus non simpliciter, sed secundum quid.

Primæ partis ratio est: Omnis actus moraliter mali finis ultimus est bonum proprium inordinatum: sed peccatum veniale est actus humanus moraliter malus, præsertim si non sit veniale ex defectu deliberationis: ergò. Major ex dictis in a. præcedenti deducitur: Inclinatio naturæ non quiescit ultimato in aliquo bono particulari